

BEGREPPET SYND

MED UTGÅNGSPUNKT I ORDSRPÅKSBOKEN

Synd förknippas oftast med något förbjudet och abstrakt. Vi fastnar fort i vad som är tillåtet och inte tillåtet. Det grekiska ordet för synd är *hamartia* vilket betyder ”missa målet”. Med denna beskrivning blir det kristna livets primära fokus en riktning och att ha blicken fäst på Jesus samt att vilja lära känna honom. Hebréerbrevets författare skriver: ”Ha blicken fäst på honom, trons upphovsman och fullkomnare... annars tröttnar ni och tappar modet (Heb 12:2-3). Då blir det inte en massa andra saker som tar mitt fokus.

Tyvärr hamnar vi ganska fort i ett av två olika diken. Antingen förnekar man lätt synden genom att inte tala om den och gärna överbetona nåden, då hamnar vi i diket kring billig nåd. Det andra diket kan lätt bli en överbetoning på synd och heligt liv. Detta brukar vi ofta benämna som lagiskhet, där yttre beteenden blir viktigt för mitt kristna liv. Ingen av dessa ytterligheter hjälper till att lösa syndens problem. Det behövs däremot en omvändelse så att vi får rätt riktning i livet.

En vanlig missuppfattning är att hjärtat är en neutral

plats. Detta tankesätt utgår ifrån att människans i grunden är god och fattar goda beslut utifrån hjärtat. I Markusevangeliet 7:21 läser vi att från hjärtat utgår onda tankar. Ordspråkboken säger att ”framförallt som ska bevaras må du bevara ditt hjärta, ty från det utgår livet” (Ords 4:23).

Det som sker är inte en slump utan utgår från hjärtat.

Hallenius skriver i sin bok *Spår av den osynlige* att blicken måste vaka över hjärtat. Det som sker är inte en slump utan utgår från hjärtat. Därför är lösningen att träna sig i att vaka över sitt hjärta så det håller sig rent och utifrån detta kommer blicken att följa efter.¹ Det som annars lätt händer är att jag blir fokuserad på det jag inte ska göra och då tappar jag lätt blicken på Jesus, som jag vill följa. Konsekvensen blir att jag letar symptomen snarare än kärnan på mina problem.

När jag får några år sedan studerade Ordspråkboken upptäckte jag att den handlade mycket om dåren och syndaren, så jag beslöt mig för att ta en närmare titt på vad detta kunde lära mig. Resultatet blev en sammanställning av några frekventa ord som nämns och är synonyma med syndare. De ord som återkommer är följande: dåren, syndare, onda, ogudaktiga, utan vett, den avfällige, oförnuftige.²

Jag har valt att dela in resultatet i fem olika kategorier och de kategorier som syndarna är kopplade till är: girighet, intriger, högmod, vrede och lusta.

Girighet

När det gäller pengar ser vi i Ordspråkboken att syndaren och den ogudaktige, längtar efter pengar och vill bara ha mer. Det nämns särskilt om att ta emot pengar som man fått orättfärdigt, det kan gälla allt från fiffel till bedräglig vinst (11:18). I vår tid skulle det kunna vara att undanhålla intäkter som inte tas upp i deklARATIONEN. ”Snabba cash” nämns också, ”lätt fångat är lätt förgånget” (13:11). Aktiehandel genom ”daytrading” eller löften om snabba pengar med MLM-företag är ett par exempel på hur begäret efter snabba pengar, som för vår blick bort från Jesus. Ett annat område kring pengar gäller snikenhet, helt enkelt snålhet. Ger vi av det vi har till Gud och våra medmänniskor eller är vi personer som väntar på att andra ska betala? Här talar Ordspråkboken om den rättfärdige som ger utan att förvänta sig att få något tillbaka utan ger frikostigt!

Till sist ser vi också att girighet vid arv är något som nämns (20:21). Vi ser det i Nya testamentet i kapitlet om ”den förlorade sonen”, och man hör alltför ofta om problem kring arvskitte, till exempel att syskon inte kommer överens. Blicken vänds då bort från det centrala till det materiella. Med de exemplen som du nyss har läst, låter det som att den rättfärdige behöver vara med om att det svider lite i plånboken. Det är viktigt att ge lite mer än man tänkt sig för att bota snikenheten och egoismen, just för att inte tappa bort blicken.³

Intriger – skvaller skiljer vänner åt

Intriger är nog ett känsligt ämne. Vem vill erkänna att man ibland kortsiktigt kan må bra av detta? Lusten för denna typ av intri-

ger har funnits länge, Ordspråksboken tar upp det tydligt, de mister sin sömn om de inte får någon på fall (4:16).

I modern tid på tv säger man att det kom med programmet "Expedition Robinson". Det kan kännas lite lurigt bra, att se andra bråka, som jag själv inte behöver delta i. Intriger och pakt och grupperingar är något av det sämsta vi kan se hos oss människor. Ett eget exempel som jag börjat ta upp med mina bibelskoleelever, är problemet med dåliga filmer och serier. Förr kunde jag ha en generell undervisning om att inte se för mycket på film och serier. I dag tänker jag mer utifrån vad som är bra för mitt hjärta.

Förra hösten slutade jag själv titta på en populär serie för att den innehöll för mycket inslag som gjorde att jag tappade blicken från Jesus. Ganska snabbt får jag frågan: Vilken serie är det? När jag inte berättar vilken serie det är, blir det en nyfikenhet om vad som kan vara skadligt. Ifall jag tidigare sa att den typen av filmer och serier kan du inte se, då lär sig en elev ganska snabbt ett lagiskt yttre beteende.

Tillbaka till mitt egna exempel med serien jag slutade att titta på för att det innehöll mycket orenhet och intriger som gjorde att min inre kompass reagerade, varpå jag beslutade mig för att sluta titta på denna serie. Därför vill jag förmedla till andra, vikten av att få en känslig inre kompass, genom mitt eget vittnesbörd.

Konkret: Hur gör vi med intriger i församlingen? Hur ofta talar vi om bröder och systrar i stället för att be för dem? Grupperingar finns tyvärr och de skapas så lätt, vi umgås gärna med likasinnade och de som tycker som oss. Motvikten till detta blir att alltid tala väl om andra, särskilt de personer du har svårt för. Jag tror på förlå-

telse och försoning. Tyvärr är detta ett stort område som vi behöver ta på större allvar.⁴

Högmod, självgodhet och dårskap

Många av kyrkofäderna nämner högmod som ursynen. Den högmodige beskrivs i Ordspråksboken, som den som alltid vill föra fram sitt eget och talar oförnuft. Han är en dålig lyssnare och svarar innan han lyssnat klart. Dåren och syndaren lyssnar inte in Gud primärt, utan har fokus på sig själv och vill föra fram enbart sina egna tankar (10:14). Det finns alltså något gudomligt i att lyssna, dels på Gud men också på det skapade, det vill säga andra människor. Handen på hjärtat: Hur vanligt är inte detta i samtal? I en egoistisk värld är detta inte självklart att sätta andra först.

Problemet i längden blir att vi blir okänsliga för den helige Andes röst. Där han tidigare varnade oss, hör vi inte rösten längre. Högmodet får oss också att inte orka ta in andras problem och utmaningar. En annan sida kan bli att vi känner oss hotade av andra.⁵ När yta blir viktigt kan frågor som ”hur stor är din församling”, bli som en hotande fråga från en annan pastor. Här måste vi som ledare skydda oss så vi inte jämför oss med varandra. Annars är en bättre fråga för att undvika detta ”hur mår din församling?”. Vi hamnar så fort i siffror och verksamheter att vi ibland som ledare glömmet fåren hur de mår.

Ordspråksboken 2, beskriver den vise, helt tvärtom. Visheten bevarar från fördärv, och man kan söka efter visheten hos Gud, som ger visheten. Det talas om att visheten bevarar oss från det onda, är en sköld. Visheten gör att vi förstår vad som är rättfärdigt.⁶ Vid 21 års ålder kom jag själv tillbaka till Gud, och jag är oändligt tacksam att

ingen kom till mig första veckan och sa till mig vad jag ska sluta med och börja med för att vara en god kristen. I min nyförälskelse med Jesus, fick jag en relation som gjorde att jag fick en ny känslighet och då märkte att viss typ av musik, talesätt och vad jag tittade på, drog mig bort från Jesus. Då är det ganska enkelt att välja bort det som drar mig bort från Jesu närvaro, när jag har blicken fäst på honom, tröttnar jag inte och tappar modet. Blicken behöver vara fäst på Jesus!

Lusta

Jag måste medge att jag trodde Ordspråksboken skulle ta upp en hel del specifikt om lusta kopplat till syndaren och dåren. Faktum är att det är bara på två ställen jag ser detta i Ordspråksboken.⁷

Därför behöver vi titta på fler ställen. I kapitel 5 och kapitel 7 är det långa varningar om sexuell omoral. Visheten ska rädda dig från den främmande kvinnan, din nästas hustru (2:16). Hon som övergett sin ungdoms vän och glömt sin Guds förbund (2:17). Lösningen är att dels inte komma nära den trolösa kvinnan (5:8) och att hålla sig nära Gud som blir ens sköld från faror (2:6-9). Självklart tror jag detta gäller båda könen att det finns trolöshet hos män också.

Hur hanterar vi som ledare trolöshet? Hur sätter jag som ledare skyddsbarriärer så att jag inte faller? För att avsluta med den allvarliga varningen från Ordspråksbokens författare: ”hennes hus är vägen till dödsriket, det leder ner till dödens kammar” (7:27).

Det mest otäcka i detta är att lusten har bitit tag i hjärtat. Blicken har vänt bort från Herren till det orena. Jag tänker direkt på pornografi och dess konsekvenser. Hur

talas vi om pornografi som ledare? Här har vi ett ansvar att hjälpa människor i vår tid att leva ett rent liv. I dag är tillgängligheten enorm och vi behöver tänka igenom tydlig strategi dels för våra egna liv men också hur vi hjälper andra.

Vrede

När det kommer till vrede tar Ordspråksboken upp det endast en gång. Dären visar genast sin vrede (12:16). I Efesierbrevet 4:26 och Psaltaren 37:8 så talar de olika författarna om att vrede är okej så länge det inte är ett kontinuerligt tillstånd. Att bli heligt vred är något som vi som ledare inte behöver dra oss för, tror jag. Däremot, att konstant leva med ilska är en synd. Paulus (Ef 4:26) ger exemplet att inte låta solen gå ner över sin vrede vilket är en bra bild hur vi bör tolka vreden.⁸

Sammanfattning

Bibeln talar tydligt om den ständiga kampen mellan anden och köttet i våra liv. Lösningen för oss att hantera detta är att förstå problemet med att synden är något vi alla brottas med och inte luras av att vi är goda människor. Vi behöver alla leva i helgelse och be om förlåtelse så fort vi har syndat. När vi lever i en uppriktighet och vilja att omvända oss för att få riktningen rätt finns det ett löfte Ordspråksbokens författare slår fast: ”Se, jag ska låta min Ande flöda över er, jag ska låta er lära känna mina ord”(1:23).

JOHAN WINBO är redaktör för *Teologi & Ledarskap*, samordnare för Akademi för Ledarskap och Teologi, verksamhetsledare för Bibel Kreativ.

-
- ¹ Hallenius, Mikael. *Spår av den osynlige: om andlig klarsyn*. (Örebro: Markus Förlag, 2016), sid 36-37.
- ² Grupperingen av orden är synonymer med syndare, med andra ord de stora penseldragen. Ordspråksboken är full av råd och vishet kring att leva rättfärdigt och inte gå den ogudaktiges väg som tyvärr inte får plats i denna artikel
- ³ Oärlig vinst, tar livet av en (kapitel 1) lånar ut till främlingar sprider rykten, svekfull, gillar kiv mellan kristna (kapitel 6), fifflar med pengar, bedräglig vinst (kapitel 11), längtar efter materiella saker, begär efter pengar som inte är rätt (kapitel 12), vill ha snabba cash (kapitel 13), mutar (kapitel 17), girighet vid arv (kapitel 20), slösar med pengar, sniken (kapitel 21).
- ⁴ gillra fallor för oskyldiga utan orsak (kapitel 1), vill få andra på fall (kapitel 4), tummar på sanningen, Förvränger (kapitel 10), skvaller (kapitel 11), älskar strid och synd, tar upp gamla saker mellan vänner (kapitel 17), ger igen (kapitel 20), intrigmakare (kapitel 24), skyller ifrån sig (kapitel 24), lägger sig i andras gräl, talar nedsättande om andra och säger att det bara var ett skämt (kapitel 26).
- ⁵ Eriksson, J .Millard. *Introducing Christan Doctrine*. (Grand Rapids: Baker Publishing Group, 2005), sid 200-201.
- ⁶ vill ej höra vishet eller förmaning (kapitel 1), den ogudaktige faller för sin egen synd för att han hatar förmaning (kapitel 5) lat, stolt (kapitel 6), älskar synd och död (kapitel 8), lyssnar inte och vill bara föra fram sitt (kapitel 10), talar oförnuft, lever kortare än de visa (kapitel 10), förakt, måste synas och höras (kapitel 11), min väg är rätt (kapitel 12), olydig, går dåligt för dårens vänner (kapitel 13), går egna vägar (kapitel 14), oförnuft, gillar dårskap, föraktar sina föräldrars råd och fostran (kapitel 15), svarar innan han lyssnat klart (kapitel 18), frågar inte efter förstånd, han vill bara föra fram egna tankar (kap 18), övermodig (kap 21), trotsig (kapitel 21), dären förlitar sig på sitt hjärta (kapitel 28).
- ⁷ älskar orenhet (kapitel 2), begär (kapitel 11).
- ⁸ dären visar genast sin vrede (kapitel 12)